

Den 10. marts 2015

LO og FTF's kommentarer til ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats

Ekspertgruppen om udredning af den aktive beskæftigelsesindsats fremsendte den 26. februar 2015 et klausuleret rapportudkast til kommentering i den tilhørende partsgruppe bestående af arbejdsmarkedets parter. I rapporten fremkommer ekspertgruppen med en række anbefalinger for de ikke-arbejdsmarkedsparete samt enkelte anbefalinger for de arbejdsmarkedsparete personer, der har mistet dagpengereetten.

I tråd med LO og FTF's anbefalinger til beskæftigelsesindsatsen for ikke-arbejdsmarkedsparete¹ peger ekspertgruppen bl.a. på, at der skal være en bedre tværgående indsats, at uddannelsesindsatsen bør opprioriteres og den virksomhedsrettede indsats bør øges, men at den skal tænkes sammen med understøttende tiltag. Det er desuden meget positivt, at ekspertgruppen fokuserer på borgernes medindflydelse og ansvar i forhold til deres egen indsats.

LO og FTF er helt enige med ekspertgruppen i, at fokus i beskæftigelsesindsatsen for de ikke-arbejdsmarkedsparete skal tænkes i et langsigtet perspektiv. Ekspertgruppens anbefalinger udgør således et godt udgangspunkt for udviklingen af en væsentlig bedre beskæftigelsespolitik.

LO og FTF er meget positive overfor, at ekspertgruppen har fokus på en social investeringstankegang som grundlag for den tværgående indsats, og at indsatsens kvalitet skal bringe den enkelte tættere på varigt job eller i uddannelse. Vi så dog gerne, at investeringstilgangen var at finde ved flere anbefalinger.

LO og FTF ser dog markante udfordringer med at implementere en langsigtet investeringstankegang set i forhold til reformen af refusionssystemet for forsørgelsesydelse (2015). Kommunernes incitament til at hjælpe personer på kanten af arbejdsmarkedet kan være udfordret i det nye refusionssystem, da systemet i høj grad vil give et incitament til at hjælpe dem, der er tættest på arbejdsmarkedet tilbage².

Ekspertgruppen kommer med 28 overordnede anbefalinger og en række underanbefalinger. LO og FTF er enige i hovedparten af de konkrete anbefalinger, men fremsætter også en række forslag til justeringer og forbedringer til en række anbefalinger. Anbefalingerne kommenteres enkeltvis i den nedenstående Tabel 1. Enkelte anbefalinger er dog af en sådan karakter, at de kræver en mere uddybende kommentering, jf. nedenfor.

---

¹ LO/FTF-konkretisering af anbefalinger til beskæftigelsesindsats for de ikke-arbejdsmarkedsparete, 17. september 2014, LO/FTF-konkretisering af anbefalinger vedr. social-økonomiske virksomheder, 27. oktober 2014.

² LO og FTF's høringsvar til refusionsreformen for forsørgelsesydelse, 2 marts 2015 (Lovforslaget om kommunernes finansiering af visse offentlige ydelser udbetalt af kommunerne, Udbetaling Danmark og arbejdsløsheds-kasserne og om digital løsning til brug for opgørelse af refusion og medfinansiering (Nyt refusionssystem m.v.)

På grund af den nuværende situation med et stigende antal flygtninge der kommer til Danmark, anmodede regeringen ekspertgruppen om at fremrykke afrapporteringen om integrationsprogrammet, som er den særlige integrationsindsats, der gives til nyankomne flygtninge og familiesammenførte udlændinge.

Ekspertgruppen afleverede derfor i januar 2015 en delrapport vedrørende integrationsprogrammet ”Integrationsindsatsen for nyankomne flygtninge og familiesammenførte udlændinge”.

LO og FTF ser delrapporten og hovedrapporten som et samlet værk – og har derfor også valgt at kommentere på delrapporten vedrørende integrationsprogrammet i Bilag 1³.

Sigtelinjer for en bedre indsats for de ikke-arbejdsmarkedsparete

LO og FTF har opstillet en række sigtelinjer for en bedre indsats over for de ikke-arbejdsmarkedsparete borgere samt for de arbejdsmarkedsparete borgere, der mister retten til dagpenge. Disse sigtelinjer har været udgangspunktet for vores forskellige indspil til ekspertgruppen til dens analysearbejde.

1. Bedre balance mellem socialpolitik og beskæftigelsespolitik

LO og FTF har som sigtelinje til en bedre indsats over for de ikke-arbejdsmarkedsparete borgere, at der fremadrettet skal være en bedre balance mellem socialpolitik og beskæftigelsespolitik.

Siden den borgerlige regering har socialpolitikken bevæget sig mere og mere i retning af en beskæftigelsesorienteret tilgang til at løse socialpolitiske problemer. LO og FTF er enige i, at der er evidens for, at tilknytning til en arbejdsplads kan øge ikke-arbejdsmarkedsparete personers tilknytning til arbejdsmarkedet.

I forhold til de ikke-arbejdsmarkedsparete er der imidlertid brug for en mere balanceret indsats, hvor social- og beskæftigelsespolitiske initiativer går hånd i hånd og tager udgangspunkt i behovet hos den enkelte.

Forventningerne til hvad arbejdspladsen kan og skal løse er ikke altid realistiske. Ikke alle socialpolitiske problemer kan løses udelukkende ved en virksomhedsrettet indsats, som er det gældende paradigme i socialpolitikken på nuværende tidspunkt.

LO og FTF er tilfredse med, at ekspertgruppen har taget en mere nuanceret tilgang, og at ekspertgruppens anbefalinger i nogen grad gør op med det nuværende paradigme om, at en ren og ensidig beskæftigelsesindsats altid kan løse socialpolitiske problemer.

2. Fastholdelse og inklusion på arbejdspladsen

LO og FTF har som sigtelinje til en bedre indsats over for de ikke-arbejdsmarkedsparete borgere, at fastholdelse og inklusion på arbejdspladsen opprioriteres fremadrettet, hvilket flugter med kommissoriet for ekspertgruppen vedrørende behovet for at se på samarbejdet mellem jobcentret og virksomhederne.

---

³ Med baggrund i LO's konkretisering af anbefalinger om flere flygtninge og indvandrere i beskæftigelse, 8. oktober 2014.

For de medlemmer, der er i risiko for at miste sit arbejde og i risiko for at falde ud af arbejdsmarkedet, er fastholdelse på arbejdsmarkedet af central betydning. Den danske flexicurity model betyder, at virksomhederne kun i yderst begrænset omfang er forpligtede til at arbejde med fastholdelse af medarbejderne. Virksomhedernes fleksibilitet skal suppleres af et offentligt sikkerhedssystem, der gør fastholdelse til en reel mulighed.

Hele fastholdelsesdelen er imidlertid stort set fraværende i ekspertgruppens rapport. LO og FTF savner undersøgelser af, hvorvidt den nuværende fastholdelsesindsats over for udsatte medarbejdere er tilfredsstillende, og om den virker. Arbejdsgiverne bør i højere grad medvirke til at finde løsninger til at beholde udsatte medarbejdere – frem for i dag, hvor det hovedsageligt er den enkeltes eget ansvar med støtte fra det offentlige.

LO og FTF har peget på, at ekspertgruppen burde undersøge, hvordan man *sammen med de ansatte på virksomhederne* skaber jobåbninger for borgere med nedsat arbejdsevne. De ansatte på virksomheden er en vigtig og nødvendig ressource, når virksomheden skal medvirke til at løse sociale problemstillinger – ikke mindst for at forebygge fortrængning og mytedannelse.

I dag bliver medarbejderne og TR'en ofte inddraget alt for sent, og i nogle tilfælde først efter den udsatte er blevet ansat. Dette på trods af, at der allerede i dag eksisterer regler om medarbejderinddragelse ved ansættelse af personer på kanten af arbejdsmarkedet.

I stedet bør medarbejderne inddrages tidligt i forløbet, hvilket vil medvirke til at lette inklusionen af udsatte på arbejdspladserne og skabe jobåbninger til gruppen. Samtidig vil en tidlig og bedre inddragelse mindske fortrængningsproblematikken.

Ifølge den nugældende lovgivning skal oprettelse af løntilskudsjob og virksomhedspraktik ske i samarbejde med en medarbejderrepræsentant. Nogle virksomheder spørger i dag "tilfældige" medarbejdere, der ikke er inde i reglerne og heller ikke har indsigt i, hvor mange ekstraordinære ansatte der er på virksomheden, hvilket ikke er tilfredsstillende.

Derudover bør der sikres øget transparens og synlighed over for de ordinært ansatte, når der ansættes personer i ekstraordinær beskæftigelse.

LO og FTF finder det beklageligt, at ekspertgruppen har fravalgt at se nærmere på barrierer og muligheder for at give medarbejderne større indflydelse ved ansættelse af personer på kanten af arbejdsmarkedet. Det er kun via medarbejderinddragelse, at fortrængning kan undgås, og hvor meningsfyldte virksomhedsindsatser kan etableres.

3. En bedre tværgående indsats

LO og FTF har som sigtelinje til en bedre indsats over de ikke-arbejdsmarkedssparate borgere, at der fremadrettet skal være en bedre tværgående indsats. Det er derfor glædeligt, at ekspertgruppen har valgt at dedikere et af de tre principper til anbefalinger til forbedringer af området.

Ifølge regeringens allerede gennemførte reformprogram af sygedagpenge, kontanthjælp, førtidspension og fleksjob skal den fremtidige beskæftigelsesindsats bygge på en individuel, helhedsorienteret og tværfaglig tilgang, hvilket LO og FTF er enige i.

En forudsætning for, at reformerne lykkes er imidlertid, at den tværgående indsats bliver styrket og forankret hos de tværfaglige aktører. Omdrejningspunktet i den nye indsats er de nye rehabiliteringsteams, og det er derfor altafgørende, at disse teams fungerer.

Der er desværre mange tegn på, at den tværgående indsats ikke fungerer ordentligt, hvilket ekspertgruppens rapport også viser. Blandt andet peger en evaluering af førtidspensions- og fleksjobreformen fra Mploy på, at den tværgående indsats fungerer utilfredsstillende, herunder arbejdet i rehabiliteringsteams og de tværgående indsatser i ressourceforløb.

I den sammenhæng er der netop behov for, at kommunernes dokumentation af indsatsen bliver mere nuanceret, så der i lige så høj grad fokuseres på det kvalitative indhold i indsatsen som på den kvantitative del. Kommunernes resultater bør ikke kun basere sig på kortsigtede rene investeringskalkuler, men også forholde sig til den langsigtede kvalitative progression. Den ikke-arbejdsmarkedsparate skal opleve en fremdrift og udvikling i sin arbejdsevne baseret på både delmål og langsigtede mål for indsatsen. Derfor er det meget positivt, at ekspertgruppen netop adresserer behovet for validerede progressionsmålingsinstrumenter.

LO og FTF er derfor tilfredse med de mange gode og relevante anbefalinger, som ekspertgruppen kommer med på området. LO og FTF mener imidlertid, at ekspertgruppen mangler at adressere identificerede udfordringer i sygedagpengeloven.

Behov for justering af sygedagpengeloven

Ekspertgruppen har ikke forholdt sig til, hvad LO og FTF anser, som de to af de største tværgående problemer for sygedagpengemodtagere.

LO og FTF er for det første bekymrede for, om sundhedsvæsenet kan klare at udrede de syge på langt kortere tid, som sygedagpengereformen foreskriver. Hvis ikke sundhedsvæsenet kan fremrykke den samlede udredningstid for patienterne, vil det betyde, at flere borgere alene på grund af ventetid i sundhedsvæsenet mister deres sygedagpenge efter 22 uger. Endvidere er LO og FTF bekymrede for, om jobcentrene og sundhedsvæsenet allerede på det tidspunkt er i stand til at foretage en socialfaglig vurdering af, om sygedagpengemodtageren er omfattet af forlængelsesmulighederne.

For det andet er LO og FTF bekymrede over mange kommuners strenge praksis med at stoppe sygedagpenge ved anvendelsen af § 7 i sygedagpengeloven. Kommunernes praksis kan medføre, at et påbegyndt jobafklaringsforløb bliver afbrudt på dette grundlag. Sygemeldte i lange forløb som gradvist forbedrer arbejdsevnen vil efter kommunernes praksis kunne falde ind under manglende uarbejdsdygtighed efter loven § 7 og miste retten til jobafklaringsforløb uden at kunne stille sig til rådighed i a-kassen.

LO og FTF foreslår, at ekspertgruppen anbefaler:

- **At sygedagpengelovens § 24 ændres således, at den periode, hvor den sygemeldte venter på afklarende foranstaltninger, undersøgelser og behandling på offentlige sygehuse ikke medregnes i perioden på 22 uger.**
- **At personer, der ikke kan stille sig til rådighed i a-kassen på grund af sygdom, ikke kan vurderes arbejdsdygtige efter § 7.**

4. Indsatsen for de arbejdsmarkedspare personer, der har mistet dagpengeretten

LO og FTF har som sigtelinje til en bedre indsats over de arbejdsmarkedspare personer, der har mistet dagpengeretten, at et fremtidigt beskæftigelsessystem skal kunne tage hånd om denne gruppe.

Beskæftigelsessystemet er udfordret af en stor gruppe arbejdsløse, som er blevet ramt af forkortelsen af dagpengeperioden. Siden 1. januar 2013 har ca. 50.000 personer således mistet dagpengeretten. Når arbejdsmarkedsydelsen udløber pr. 1. juli 2016, overgår restgruppen primært til enten at være jobparate kontanthjælpsmodtagere eller de mister retten til forsørgelse.

LO og FTF er tilfredse med, at ekspertgruppen særskilt er kommet med anbefalinger vedrørende overgangen fra dagpenge til selvforsørgelse eller kontanthjælp og kvitterer for, at ekspertgruppen ligeledes har lyttet til vores forslag til anbefalinger.

Problemet med, at så mange mennesker mister retten til dagpenge, kan imidlertid ikke løses af få anbefalinger til en ændret beskæftigelsesindsats. Problemet skal løses i dagpengesystemet. Det kan analysearbejdet i Dagpengekommissionen forhåbentligt også bidrage med.

Tre centrale ændringsforslag til ekspertgruppen

- **Reglerne om fastholdelsesfleksjob skal justeres**

LO og FTF finder det beklageligt, at ekspertgruppen ikke forholder sig til udfordringerne med fastholdelse af medarbejdere med nedsat arbejdsevne. Det største problem med den nye fleksjobordning er kravet om 12 måneders ansættelse efter de sociale kapitler eller på særlige vilkår, før man kan få fleksjob i hidtidig virksomhed (fastholdelsesfleksjob).

Reglerne har medført et dramatisk fald i antallet af fastholdelsesfleksjob, hvilket modvirker rummeligheden på arbejdsmarkedet og arbejdspladsernes fastholdelsesindsats over for medarbejdere med nedsat arbejdsevne.

I mange virksomheder er det ikke muligt at indgå en aftale om ansættelse efter de sociale kapitler i 12 måneder på trods af, at arbejdsgiveren gerne vil fastholde medarbejderen i fleksjob. Dette kan betyde, at personerne kommer endnu længere væk fra arbejdsmarkedet. Reglen om 12 måneders ansættelse efter de sociale kapitler blev indført for at begrænse misbrug af ordningen, men med udmøntningen af fleksjobreformen blev løntilskuddet til arbejdsgiveren fjernet, hvorved risikoen for misbrug i dag er ikke-eksisterende. Derved finder LO og FTF, at der ikke længere er belæg for at fastholde reglen om 12 måneders ansættelse efter de sociale kapitler, før man kan blive ansat i fleksjob i hidtidig virksomhed.

LO og FTF foreslår, at ekspertgruppen anbefaler, at kravet om 12 måneders forudgående ansættelse efter de sociale kapitler eller på særlige vilkår bør afskaffes.

- **Rimelighedskravet skal ikke ændres, da det er et værn mod fortrængning**

Ekspertgruppen foreslår, at rimelighedskravet fremover skal tage udgangspunkt i det antal timer, som borgeren arbejder i løntilskud, virksomhedspraktik eller nytteindsats og ikke antallet af ansatte.

Dette kan LO og FTF på ingen måde acceptere. LO og FTF har forståelse for, at personer på kanten af arbejdsmarkedet i nogle tilfælde kun kan arbejde relativt få timer om ugen. LO og FTF mener dog ikke, at det kan retfærdiggøre en generel ændring af reglerne. LO og FTF mener således, at det fortsat kun bør være i særlige situationer, at en svækkelse af rimelighedskravet kan ske fx for socialøkonomiske virksomheder, der arbejder med målgruppen, og når de Regionale Arbejdsmarkedsråd dispenserer for kravet ved nytteindsats.

Reglen for, hvor mange personer en virksomhed må have i tilbud i forhold til antallet af ordinært ansatte ("rimelighedskravet"), er netop til for at imødegå risikoen for, at virksomhedsrettede tilbud fortrænger ordinær beskæftigelse og for at understøtte en positiv opkvalificeringseffekt.⁴

Ekspertgruppens egen undersøgelse af virksomhedernes oplevelse af rimelighedskravet viser desuden, at "syv ud af ti virksomheder giver udtryk for, at det er vigtigt for et godt forløb, at virksomheden kun har få borgere i tilbud samtidig, og mange virksomheder giver udtryk for, at de ikke har kapacitet til at rumme flere end det er tilladt under de nuværende regler. Resultaterne indikerer samtidig, at en gruppe virksomheder ville kunne tilbyde flere virksomhedsrettede tilbud, hvis rimelighedskravet blev lempet for udvalgte grupper" (jf. rapportens side 97). Oplevelserne fra de virksomheder, der i dag påtager sig opgaven om at levere virksomhedspladser viser således, at det er en meget dårlig idé at ændre rimelighedskravet.

Ekspertgruppen peger selv på, at der potentielt er mellem 300.000-400.000 virksomhedspladser til borgere i virksomhedsrettede tilbud fordelt på virksomhederne (jf. rapportens side 81). Hvis bare en mindre andel af dette skøn kan blive realiseret ved, at flere af de private arbejdsgivere melder sig på banen, og at jobcentre får aktiveret andre virksomheder end dem de plejer at tale med, så vil det kunne medføre, at det ikke er de samme virksomheder og brancher, der tager hele ansvaret. Desuden vil det fjerne det nuværende pres på de ufaglærte offentlige arbejdspladser, som primært bærer ansvaret for det rummelige arbejdsmarked.

LO og FTF foreslår, at ekspertgruppen fjerner anbefalingen om, at rimelighedskravet fremover skal tage udgangspunkt i timer frem for antallet af ansatte.

- **Brug for harmonisering af mål og begreber på tværs af områder og lovgivninger**

Den måske største udfordring med den tværfaglige indsats og koordinering er, at de forskellige sektorområder og lovgivninger har forskellige mål og begreber. Den allerede nævnte problemstilling vedr. manglende sammenhæng mellem § 7 i sygedagpengeloven og

---

⁴ Jf. Rapportens boks 4.5 om rimelighedskravet

lov om arbejdsløshedsdagpenge er et godt eksempel herpå. LO og FTF mener, at der er brug for en rød tråd på tværs af regelsæt og sektorer.

LO og FTF vil derfor gerne kvittere for ekspertgruppens anbefalinger om, at der bør ske en harmonisering af mål og begreber på tværs af sektorer. Det er fornuftigt at få etableret et fælles sprog om ”arbejdsrettet rehabilitering” på det sociale, beskæftigelses-, uddannelses-, og sundhedsmæssige område. Og at denne harmonisering skal ske på tværs af lovgivninger og vejledninger. LO og FTF støtter således ekspertgruppen i, at de lovgivningsmæssige rammer for det rehabiliterende arbejde skal understøtte, at der dannes en fælles begrebsforståelse i de tværgående sektoraktørers arbejde.

LO og FTF foreslår, at ekspertgruppen anbefaler regeringen at nedsætte en tværfaglig og tværsektoriel arbejdsgruppe vedr. arbejdsrettet rehabilitering, der får fire opgaver:

- Skabe konsensus om en definition af arbejdsrettet rehabilitering.
- Fremkomme med forslag til indhold i en vejledning om arbejdsrettet rehabilitering, omfattende definition, indhold i og principper for udarbejdelse af rehabiliteringsplan, herunder beskrivelse af den bio-psyko-sociale helhedsmodel (ICF), borgerens og de forskellige aktørers rolle, organisering, beslutningskompetence, kompetenceudvikling og forskningsgørelse.
- Fremkomme med endelige forslag til harmonisering af relevante lovgivninger.
- Fremkomme med konkrete eksempler⁵.

LO og FTF’s kommentarer til de overordnede tematikker

Ekspertgruppen har struktureret deres anbefalinger efter tre styrende principper – A) En ny virksomhedsrettet indsats, B) En styrket tværfaglig indsats og C) Mere målrettet uddannelse. Derudover er der yderligere anbefalinger om D) Undersøttede initiativer og anbefalinger vedr. overgangen fra dagpengesystemet til selvforsørgelse eller kontanthjælp. Nedenfor kommenterer LO og FTF på tematikkerne og deres primære indhold.

Principperne gælder som udgangspunkt for alle målgrupper på kontanthjælp, uddannelseshjælp, ledighedsydelse, og ressourceforløb samt enkelte anbefalinger til sygedagpengemodtagere.

LO og FTF finder det problematisk, at rapporten i en række anbefalinger sidestiller jobparate kontanthjælpsmodtagere med de øvrige målgrupper. De er ikke en del af de ikke-arbejdsmarkedspare borgere, da de formelt ikke har problemer ud over arbejdsløshed. Anbefalinger til denne gruppe bør således adresseres selvstændigt.

Ekspertgruppen understreger bl.a., at principperne forudsætter, at kommunerne i højere grad planlægger og prioriterer indsatsen ud fra en længere tidshorisont og med fokus på beskæftigelseseffekten af indsatsen, - også selv om afkastet først opnås på længere sigt.

---

⁵ Jf. Ekspertnotat om ”Arbejdsrettet rehabilitering” udarbejdet af professor Claus Vinther Nielsen for LO og FTF. Notatet arbejder dels med definitioner og en beskrivelse af begrebet arbejdsrettet rehabilitering dels med konkrete forslag til, hvorledes arbejdsrettet rehabilitering kan indføres i de relevante tværministerielle loves formål.

Princip 1 - A: En ny virksomhedsrettet indsats

Ekspertgruppen henviser til undersøgelser der viser, at det typisk er en indsats på en virksomhed, der virker bedst, for de borgere, der er længst fra arbejdsmarkedet.

Ekspertgruppen ønsker på den baggrund, at virksomhedsrettede tilbud skal være førstevalget, når jobcentret arbejder med indsatsen for borgere, der befinder sig i udkanten af arbejdsmarkedet. Ekspertgruppens mest markante anbefalinger er en ændring af rimelighedskravet fra personer til timer samt en ændring af driftrefusionen for virksomhedsrettede tilbud mv. til 50 pct. Ekspertgruppen vil ligeledes belønne kontanthjælpsmodtagere for at deltage i virksomhedspraktik eller nytteindsats. Derudover præsenterer de to nye virksomhedstilbud: et forberedende virksomhedsforløb og en fleksibel løntilskudsordning i private virksomheder.

LO og FTF støtter som udgangspunkt et øget fokus på virksomhedsrettede tilbud over for de ikke-arbejdsmarkedsparete. Ekspertgruppens anbefalinger om øget virksomhedsrettet indsats hviler imidlertid på et meget spinkelt evidensgrundlag, da gruppen er så heterogen, at entydige konklusioner om værdien af en virksomhedsrettet indsats er stort set umulige. De virksomhedsrettede tilbud kan derfor på ingen måde stå alene, men skal altid følges af understøttende initiativer og redskaber. Indsatsen for de ikke-arbejdsmarkedsparete skal således være baseret både på arbejdsmarkeds-, social-, sundheds-, og uddannelsespolitiske tilbud og kombinationer af samme. Gruppen af ikke-arbejdsmarkedsparete er så forskelligartet, at det er afgørende, at den kommende indsats tager udgangspunkt i den enkelte. Det er derfor centralt meget hurtigt at få afklaret, hvilke ressourcer den enkelte har til rådighed. Det er afgørende, at kommunerne i langt højere grad end i dag, fokuserer på at sikre en målrettet indsats over for alle ikke-arbejdsmarkedsparete.

For LO og FTF er det en grundlæggende forudsætning, at støttet beskæftigelse i den fremtidige indsats på ingen måde fører til fortrængning af ordinært ansatte, hverken på kort eller lang sigt - direkte eller indirekte. Det er ligeledes vigtigt, at den virksomhedsrettede indsats kommer så tæt på ordinære løn- og ansættelsesvilkår for at forhindre en underminering af de ordinære vilkår.

LO og FTF kan derfor ikke støtte en generel ændring af rimelighedskravet til at tælle som timer. LO og FTF har forståelse for, at personer på kanten af arbejdsmarkedet i nogle tilfælde kun kan arbejde relativt få timer om ugen. LO og FTF mener imidlertid ikke, at det retfærdiggør en generel ændring af reglerne. Det bør således fortsat kun være i særlige situationer, at en svækkelse af rimelighedskravet finder sted fx for socialøkonomiske virksomheder, der arbejder med målgruppen eller når de Regionale Arbejdsmarkedsråd dispenserer for kravet ved nytteindsats.

LO og FTF kan ikke støtte en generel ændring af driftsrefusionen, så alle målgrupper ekskl. dagpengemodtagere refunderes 50 pct. af kommunernes driftsudgifter til virksomhedsrettede indsatser og følgeudgifter i forbindelse hermed. Jobparate og uddannelsesparate kontanthjælpsmodtagere skal ikke indgå i målgruppen. Derimod kan det være fornuftigt, at driftsrefusionen sættes til 50 pct. for de ikke-arbejdsmarkedsparete borgere, men det skal sikres, at borgerne ikke presses ud i et virksomhedsrettet tilbud, som de ikke kan magte.

LO og FTF kan ikke støtte, at jobparate kontanthjælpsmodtagere under og over 30 år skal have et ugentligt tillæg på 250 kr. for at deltage i virksomhedspraktik. Det er fint at

belønne frem for at straffe, men det bør kun gælde for de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere.

LO og FTF mener, at det må være en fejl, at anbefalingen ligeledes indbefatter nytteindsats. Nytteindsats har intet beskæftigelsespolitisk formål, men har udelukkende til formål, at kontanthjælpsmodtagere skal arbejde for deres ydelse. Det bør på ingen måde kunne udløse et tillæg. Ligeledes finder LO og FTF det ikke rimeligt, at finansieringen findes ved en generel månedlig sænkelse af kontanthjælpen for alle kontanthjælpsmodtagere over 30 år.

LO og FTF ser positivt på de nye virksomhedsrettede initiativer, der arbejder ud fra en progressionstilgang, hvor få timer kan vokse til flere timer, så personer i udkanten af arbejdsmarkedet kommer tættere på arbejdsmarkedet.

Princip 2 - B: En styrket tværfaglig indsats

Ekspertgruppen er nået frem til, at det fortsat er en stor udfordring for de fleste kommuner at levere en sammenhængende og effektiv indsats, der er individuel, helhedsorienteret, tværfaglig og koordineret på tværs af det sociale område, sundheds-, uddannelses- og beskæftigelsesområdet. Ekspertgruppen vurderer, at der skal mere kvalitet og indhold i den tværfaglige indsats, hvis det skal lykkes, at borgere med sammensatte og komplicerede problemstillinger gradvist kan rykke sig nærmere arbejdsmarkedet.

Ekspertgruppen peger på, at de administrative, lovgivningsmæssige og økonomiske begrænsninger for det tværgående samarbejde i videst muligt omfang skal nedbrydes. Rehabiliteringsteams skal have myndighedskompetence, og målet skal være, at den enkelte borger kun får én samlet indsats- og handlingsplan. Der skal udvikles fælles forståelse for mål og værdier samt metoder og værktøjer, herunder af begrebet ”arbejdsrettet rehabilitering”.

Ekspertgruppen vurderer, at overgangen til beskæftigelsessystemet, når unge fylder 18 år, skal være mere smidig, og generelt skal der være bedre muligheder for mentorstøtte i overgangen til en ny tilværelse.

Endelig efterlyser ekspertgruppen større indflydelse til borgerne for at sikre større medejerskab til mål og afgørelser om indsats.

LO og FTF kvitterer for ekspertgruppens anbefalinger, der skal styrke den tværfaglige beskæftigelsesindsats for de ikke- arbejdsmarkedsparete. De ligger på linje med de anbefalinger, som LO og FTF har fremsendt til ekspertgruppen.

LO og FTF er tilfredse med, at ekspertgruppen tager fat i svaghederne i den røde gennemgående tråd om tværfaglighed, koordinering og helhedsorientering, som regeringen har trukket gennem det store reformprogram af førtidspension og fleksjob, sygedagpenge og kontanthjælp. Ekspertgruppen har således vurderet, at den formaliserede retorik om denne nye tilgang i en effektiv beskæftigelsesindsats ikke bliver omsat til praksis, når de involverede fagpersoner fra forskellige forvaltninger og sektorer mangler fælles mål, værdier, viden, indsigt, metoder og værktøjer til at kunne gennemføre en styrket tværfaglig indsats.

En højere kvalitet i den tværgående indsats ser LO og FTF som et nødvendigt skridt i den rigtige retning for at kunne indfri intentionerne bag de allerede gennemførte reformer, hvor

det gennemgående tema har været, at udsatte personer med nedsat eller ringe arbejdsevne har behov for en styrket indsats, der både kan sikre fastholdelse og integration på arbejdsmarkedet.

LO og FTF er enige i, at repræsentanterne i de nye rehabiliteringsteams i kommunerne skal have udbredt og endelig beslutningskompetence både i forhold til den enkelte borgers beskæftigelsesindsats og ydelse. Det vil først og fremmest løse store problemer med sagsbehandlingstiden, der i dag kan være urimelige lange, inden der kan træffes en endelig afgørelse om indsats.

Overgang fra ung til voksen

Ekspertgruppens anbefalinger til en bedre overgang for udsatte fra børne- og ungdomssystemet på socialområdet til beskæftigelsessystemet er afgørende for de unges videre vej til uddannelse og job på arbejdsmarkedet. LO og FTF mener, at det er rigtigt set, at rehabiliteringsteamet, allerede inden de unge er 17½ år, skal indkalde de unge til et møde med henblik på at understøtte den unges mål mod uddannelse og job.

Ekspertgruppen præciserer også, hvem der skal deltage i dette møde. LO og FTF efterlyser i den sammenhæng princippet om koordinering til andre sektorer, herunder især uddannelsessektoren, som ikke er tænkt med som deltager på mødet. Det bør klart fremgå af anbefalingen, at der i mødet også deltager en UU-vejleder, når det er relevant, så det bedst sikres, at den rigtige uddannelsesvej prioriteres som den væsentligste indsats.

I en lang række kommuner er der oprettet særskilte ungeenheder, hvor tværfaglige specialister med fokus på de unges særlige behov og vanskeligheder kan sammensætte en helhedsorienteret uddannelses- og socialfaglig indsats. Det er der udbredt positive erfaringer med. LO og FTF har foreslået ekspertgruppen, at denne organisering bør indføres i alle landets kommuner, hvilket fortsat anbefales.

Mentorstøtte

LO og FTF er enige i, at brugen af mentorstøtte skal være effektiv, og at kommunerne skal kunne anvende mentorstøtte til flere af de udsatte borgere. Fx bør man være opmærksom på de aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, som har komplicerede og sammensatte helbredsproblemer - meget ofte af psykisk karakter, som gør, at de ofte har vanskeligheder med at følge deres behandling og indsatsplan. LO og FTF foreslår derfor, at mentorer til denne målgruppe skal deltage i de fire årlige samtaler i jobcentret. Det vil sikre, at der ikke opstår kommunikationssvigt i dialogen mellem borger, sagsbehandler og mentor vedrørende de aftaler, der er indgået om borgerens fremtidige aktiviteter.

LO og FTF kvitterer for ekspertgruppens anbefaling om, at den enkelte borger kun skal have én sammenhængende plan, der er koordineret på tværs af aktuelle sektorer, og at det er den koordinerende sagsbehandler, der har ansvaret for, at den kontinuerligt er ført ajour. Vi mener imidlertid, at denne anbefaling bør suppleres med, at borgeren skal inddrages i udarbejdelse og ajourføring af planen og skal have fuld adgang til den digitale plan, så det sikres, at borgeren selv føler ejerskab og ansvar for at gennemføre planen.

Det er LO og FTF's opfattelse, at ekspertgruppens anbefalinger om at igangsætte projekter, der kan udvikle metoder til en tidlig og tværfaglig afklaring af borgere i et helhedsorienteret perspektiv samt udvikling af et landsdækkende, borgerrettet progressionsværktøj er yderst relevante. Dermed tager ekspertgruppen bl.a. fat i de allerede

gennemførte evalueringer af reformer, der klart har vist manglende opmærksomhed på intentionen om at udvikle borgerens arbejdsevne. Det er meget tilfredsstillende, at ekspertgruppen her peger på den bio-psyko-sociale model som referenceramme for arbejdet. Ligeledes er det særdeles positivt, at ekspertgruppen også anbefaler igangsættelse af projekter, der kan udvikle et digitalt budgetterings- og investeringsværktøj, der kan understøtte kommunernes arbejde med at tilrettelægge indsatser ud fra en social investeringstankegang, hvor både direkte og afledte udgifter og gevinster fra forskellige sektorer bliver inddraget.

Harmonisere mål og begreber på tværs

Som tidligere nævnt kvitterer LO og FTF ekspertgruppen for at fremsætte anbefalinger, der kan harmonisere mål og begreber, herunder især at etablere et fælles sprog om ”arbejdsrettet rehabilitering” på det sociale, beskæftigelses-, uddannelses-, og sundhedsmæssige område. Og at denne harmonisering skal ske på tværs af lovgivninger og vejledninger. LO og FTF er således helt enige med ekspertgruppen i, at de lovgivningsmæssige rammer for det rehabiliterende arbejde skal understøtte, at der dannes en fælles begrebsforståelse i de tværgående sektoraktørers arbejde.

LO og FTF har fået udarbejdet et eksternt notat, dels med definitioner og en beskrivelse af begrebet arbejdsrettet rehabilitering dels med konkrete forslag til, hvorledes arbejdsrettet rehabilitering kan indføres i de relevante tværministerielle loves formål. Notatet er fremsendt til ekspertgruppen, hvilket klart afspejles i rapportens anbefalinger. LO og FTF opfordrer imidlertid ekspertgruppen til konkret at anbefale regeringen at nedsætte en tværfaglig og tværsektoriel arbejdsgruppe jf. ovenstående afsnit om ”Tre centrale ændringsforslag til ekspertgruppen”.

Større indflydelse til borgerne

For LO og FTF er der ingen tvivl om, at større indflydelse for borgerne er nødvendigt for at sikre borgerens engagement og succes med den planlagte indsats. Borgerne har et ansvar for egen indsats, og når der stilles rimelige krav til borgerne, illustrerer det samtidig respekt for borgerne. Vi har især fokus på utilstækkelig borgerindflydelse på rehabiliteringsteamets afgørelser og indhold i ressourceforløb. Som supplement til ekspertgruppens anbefalinger på dette område foreslår vi derfor følgende medtaget i den endelige rapport:

- Det skal gøres muligt for borgerne selv at søge om et ressourceforløb, og kommunens eventuelle afvisning skal kunne påklages.
- Det skal være muligt at klage over indholdet af et ressourceforløb og varigheden af dette.
- Det er vigtigt, at borgeren føler ejerskab til planerne i ressourceforløbet. Der er ikke noget til hinder for, lovgivningsmæssigt eller organisatorisk, at rehabiliteringsteamet afholder hele mødet med tilstedeværelse af borgeren, således at der ikke træffes endelig afgørelse i sagen før mødet med borgeren. Når rehabiliteringsteamet ikke er enige eller er i tvivl om, hvilken ordning der er den rigtige for personen, skal uenigheden gøres tilgængelig for borgeren.

Princip 3 - C: Mere målrettet uddannelse

Ekspertgruppen peger på, at der bør foretages en modernisering af revalideringsordningen, hvor revalidering skal reserveres til mere målrettet kompetencegivende uddannelse for personer over 30 år. Begrundelsen herfor er, at der blandt andet med reformer på beskæftigelsesområdet nu er mulighed for indsatser i kontanthjælpssystemet, som i stort omfang har været en del af revalideringsindsatsen. Ekspertgruppen anbefaler en lempelse af tildelingskriterierne til revalidering. Ekspertgruppen anbefaler ligeledes, at der sættes et alderskrav på over 30 år. Ekspertgruppen anbefaler desuden, at forrevalideringen afskaffes, da den ifølge ekspertgruppen i dag anvendes i begrænset omfang. Endelig foreslås, at varigheden af revalidering sættes ned fra 5 til 4 år og revalideringsydelsen bibeholdes.

Ekspertgruppen vurderer på baggrund af hidtidige positive erfaringer med voksenlærlingeordningen for kontanthjælps- og dagpengemodtagere, at incitamenterne for virksomhederne til at tage voksenlærlinge bør øges gennem øget tilskud til virksomhederne.

Med hensyn til sygedagpenge anbefaler ekspertgruppen, at personer på sygedagpenge, i lighed med personer på dagpenge og kontanthjælp, får mulighed for realkompetenceafklaring. Hensigten er, at alle grupper stilles lige i forhold til synliggørelse af deres erhvervsrelevante kompetencer erhvervet uden for det etablerede uddannelsessystem.

Revalidering

LO og FTF finder overordnet, at styrken ved revalidering er, at ordningen kan give borgere med nedsat arbejdsevne mulighed for varig beskæftigelse, hvilket sjældent forekommer, hvis det er den hurtigste vej til beskæftigelse, der har forrang. Revalidering kan med fordel bruges inden for fag og beskæftigelsesområder, hvor fysisk og psykisk nedslidning, arbejdsulykker mv. finder sted, og hvor borgerne ved hjælp af revalidering kan omskoles til nye beskæftigelsesområder, hvor deres arbejdsevne kan anvendes. En opprioritering af revalidering vil kunne forhindre lange sygefraværsforløb og reducere tilgangen til fleksjob og førtidspension.

LO og FTF kvitterer for en lempelse af tilkendelseskriterierne til revalidering. Det vil medføre, at revalidering igen kan blive et centralt redskab i den ordinære indsats. Det vil samtidig betyde, at revalidering vil kunne iværksættes hurtigere end i dag og derved også med større mulighed for hurtigere og bedre tilbagevenden til arbejdsmarkedet.

LO og FTF støtter ikke, at revalidering kun kan anvendes for personer over 30 år.

LO og FTF anerkender, at tilbagevenden til arbejdsmarkedet i dag er mulig i kraft af øvrige tilskudsordninger, og at revalideringen af den årsag anvendes i mindre grad. Men vi er uenige i forslaget om at målrette revalideringen til kun at omfatte erhvervskompetencegivende uddannelser. Vi finder, at det er en alt for snæver tilgang til et revalideringsforløb, som vil udelukke den gruppe af borgere, som ikke er i stand til eller ikke egner sig til en erhvervskompetencegivende uddannelse. At der fortsat er et behov for opkvalificering af forløb af kortere varighed underbygges af rapportens tal om, at den gennemsnitlige varighed af forløbene er 35 uger.

LO og FTF finder heller ikke grund til at fjerne forrevalideringen. Ekspertgruppen begrundes deres forslag med, at ordningen i dag ikke anvendes i større omfang og henviser

til rapportens analyse. Analysen tager kun udgangspunkt i data omfattende kontanthjælp og påpeger, at der ikke er tal på forrevalidering fra sygedagpenge. I dag kommer over halvdelen af revaliderende fra sygedagpenge. LO og FTF mener, at forrevalidering fortsat er et udmærket redskab til at afdække/afklare et efterfølgende revalideringsforløb.

Realkompetencevurdering til sygemeldte

LO og FTF støtter, at de sygemeldte ufaglærte ligeledes får ret til en realkompetencevurdering på lige niveau med kontanthjælpsmodtagere, dagpengemodtagere og beskæftigede. Vi mener imidlertid, at det bør være alle uddannelsesgrupper, der får mulighed for realkompetencevurdering.

Det vil dog være særdeles hensigtsmæssigt - og i overensstemmelse med de principper, som også gør sig gældende i ekspertgruppens anbefalinger – at selve realkompetenceafklaringerne og vurderingerne samles på en institutionstype på tværs af social- beskæftigelses- og uddannelsespolitiske initiativer og indsatser.

Det har betydning for at sikre den samlede kvalitet og ensartede tilgang til RKV. Den hidtidige erfaring er netop, at det har stor betydning med kontinuitet og erfaringsdannelse hos de institutioner, der udfører RKV. Det kan således frarådes, at denne funktion udspreddes til mange aktører (jobcentre, a-kasser, uddannelsesinstitutioner m.v.), der ikke har opnået erfaring inden for feltet. Risikoen er, at anvendelsen af RKV på mange institutioner vil give anledning til lemfældig omgang med betroede midler.

LO og FTF vil derfor foreslå, at det overvejes at give de 13 VEU-centre en formel status af at være centre for RKV, hvor med de forskellige kompetencer ift. de respektive aktører samles. Hensigten er således, at ansvaret for RKV samles for alle målgrupper inden for såvel det uddannelses-, beskæftigelses- som socialpolitiske område. Fordelen vil være, at det tillige vil knytte op til de eksisterende arbejdskraftsoplande. En sådan samlet funktion og samling af ekspertise i VEU-centrene vil betyde en vidensopbygning på tværs samt et ensartet grundlag og metode for RKV. Det vil dog kræve, at VEU-centrene tilføres væsentligt flere ressourcer end de råder over i dag.

Videreførelse af ”Brobygning til Uddannelse”

Som ekspertgruppen også peger på i deres rapport igangsatte Arbejdsmarkedsstyrelsen primo 2013 det store udviklingsprojekt 'Brobygning til Uddannelse'. Samlet har over 40 erhvervsskoler og mere end 30 jobcentre bidraget i de 12 projekter. Og det er blevet vurderet, at næsten 3.000 unge vil have gennemført et brobygningsforløb frem til afslutningen af projektet i 2014. Projektet har primært rettet sig mod unge uddannelseshjælpsmodtagere under 30 år, der ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse, men som via et brobygningsforløb vurderes at kunne påbegynde og gennemføre en erhvervsuddannelse.

LO og FTF finder, at resultaterne og effekterne af dette projekt er så gode, at der bør arbejdes videre med en forankring af disse resultater i samtlige kommuner, således at projektet og dets resultater overgår fra projektstatus til reel implementering i samtlige jobcentre og deres samarbejde med uddannelsesinstitutionerne.

D: Understøttende initiativer og styrket overgang fra dagpenge til selvforsørgelse eller kontanthjælp

Ekspertgruppen har peget på behovet for en række supplerende initiativer, der på forskellig vis understøtter initiativerne i de tre hovedgrupper.

Ekspertgruppen har desuden fremlagt anbefalinger på en styrket overgang fra dagpenge til kontanthjælp eller selvforsørgelse.

Herudover har ekspertgruppen konkluderet, at der på nuværende tidspunkt ikke er grundlag for at ændre på de gældende sanktioner på området. Ekspertgruppen giver som begrundelse, at der som en del af kontanthjælpsreformen blev indført en række ændringer i sanktionssystemet, som man endnu mangler at se effekten af.

LO og FTF er for hovedparten af anbefalingerne enige i ekspertgruppens forslag. LO og FTF er enige i, at for gruppen af borgere på kanten af arbejdsmarkedet bør gæld til det offentlige ikke være en barriere for at komme i beskæftigelse. En smidigere afdragsordning kan derfor i mange sammenhænge være hensigtsmæssig.

LO og FTF kan derimod ikke anbefale, at der iværksættes et forsøg om en ny indsats for delvis raskmeldte sygemeldte. I sygedagpengereformen er der indført nye redskaber til en hurtig opfølgning og tilbagevenden i delvis raskmelding. LO og FTF finder det mere relevant, at der gives ro til, at sygedagpengereformens intentioner på dette område kan omsættes i praksis.

Overgang fra dagpenge til selvforsørgelse eller kontanthjælp

LO og FTF er som udgangspunkt enige i ekspertgruppens anbefalinger til en styrket overgang fra dagpenge til selvforsørgelse eller kontanthjælp. Vi finder dog ikke, at jobcentret skal have mulighed for at afslå en borgers mulighed for en samtale indenfor de tre første måneders selvforsørgelse. LO og FTF finder, at det må være op til borgeren at afgøre om vedkommende vil benytte sig af tilbuddet. Ligeledes mener LO og FTF, at tilbuddet om ansættelse med løntilskud i den virksomhed, hvor borgeren umiddelbart før dagpengeperiodens ophør har været ansat med løntilskud, bør gælde for både dagpengemodtagere, der overgår til kontanthjælp eller selvforsørgelse. Der er intet argument for at udelukke selvforsørgede i den sammenhæng.

Gennemgang af anbefalingerne enkeltvis

I Tabel 1 kommenteres anbefalingerne fra ekspertgruppen enkeltvis.

Tabel 1: Oversigt over konkrete anbefalinger fra ekspertgruppen, herunder LO og FTF's anbefalinger

Anbefalinger fra ekspertgruppen	LO og FTF's bemærkninger
En ny virksomhedsrettet indsats	
A. Virksomhedsrettet indsats for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet	
<p>A.1 Forberedende virksomhedsforløb Der indføres et nyt forberedende virksomhedsforløb, der skal forberede borgere der har været på offentlig forsørgelse i mere end 1 år (ekskl. dagpengemodtagere) til at deltage i et virksomhedsrettet tilbud. Forløbet består af følgende elementer:</p> <p>A.1.1 Introduktion, hvor der arbejdes med borgerens forudsætninger og motivation og med at få identificeret relevante arbejdsopgaver.</p> <p>A.1.2 Individuel matchning og etablering af kontakt mellem virksomhed og borger, hvor der udarbejdes en særskilt jobaftale med den relevante arbejdsplads. Det inkluderer blandt andet beskrivelse af arbejdsopgaver og at finde en kontaktperson på arbejdspladsen. Fastholdelse at borgeren i tilbuddet.</p>	<p>A.1 LO og FTF er overordnet enige i, at den virksomhedsrettede indsats skal forbedres. For LO og FTF er det dog afgørende, at der er den rette balance mellem den beskæftigelsesrettede indsats og den socialpolitiske indsats. En ensidig fokus på den virksomhedsrettede indsats er nødvendigvis ikke den bedste løsning på at få en borger på kanten af arbejdsmarkedet i beskæftigelse. LO og FTF mener, at målgruppen for det forberedende virksomhedsforløb bør præciseres yderligere. LO og FTF mener ikke, at jobparate kontanthjælpsmodtagere ikke hører til som en del af målgruppen. Desuden bør redskabet uddybes nærmere.</p> <p>A.1.1 LO og FTF støtter anbefalingen.</p> <p>A.1.2 LO og FTF støtter anbefalingen.</p>
<p>A.1.3 Forløbet starter inden borgeren deltager i et virksomhedsrettet tilbud, men kan fortsætte mens borgeren deltager i tilbuddet for at sikre fastholdelse.</p> <p>A.1.4 Der ydes 50 pct. refusion af kommunernes udgifter til de forberedende virksomhedsforløb, jf. forslag A3 efter 1 års offentlig forsørgelse, mens der ikke ydes refusion det første år.</p>	<p>A.1.3 LO og FTF støtter anbefalingen.</p> <p>A.1.4 LO og FTF støtter anbefalingen om, at der skal være højere refusion til de forberedende virksomhedsforløb. LO og FTF mener dog, at det kan være problematisk, at der ikke ydes driftsrefusion det første år, når målgruppen er de svageste ydelsesmodtagere, herunder aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere mv.</p>

A.2 Fleksibel løntilskudsordning i private virksomheder

Der indføres et nyt og mere fleksibelt virksomhedsrettet tilbud, der skal smidiggøre og styrke incitamentet til at overgå fra virksomhedspraktik til løntilskud på private virksomheder for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet. Det indebærer, at:

A.2.1 Borgere, der har modtaget offentlig forsørgelse i 2 år, kan få udbetalt en supplerende ydelse til lønnen fra en privat virksomhed i en løntilskudsansættelse i op til 25 timer om ugen.

A.2.2 Borgeren får udbetalt overenskomstmæssig løn fra arbejdsgiveren for det faktisk aftalte antal timer. Derudover modtager borgeren supplerende ydelse på samme niveau som den hidtidigt udbetalte forsørgelse fra jobcentret for det resterende antal timer. Det vil sige, at en borger, der fx arbejder 10 timer pr. uge i fleksibelt løntilskud samtidig modtager 27/37 af den hidtidige ydelse.

A.2.3 Arbejdsgiveren modtager et løntilskud pr. time svarende til løntilskuddet i den almindelige løntilskudsmodel.

A.2.4 Tilbuddet giver mulighed for og incitament til at øge timetallet og kan have en varighed på op til 6 måneder med mulighed for forlængelse i yderligere 6 måneder.

A.2. LO og FTF støtter anbefalingen, men mener, at den fleksible løntilskudsordning bør være en rettighed for borgerne. For LO og FTF er det imidlertid helt afgørende, at den fremtidige indsats på ingen måde fører til fortrængning af ordinært ansatte, hverken på kort eller lang sigt - direkte eller indirekte. Det er også helt afgørende, at den virksomhedsrettede indsats kommer så tæt på ordinære løn- og ansættelsesvilkår, således at indsatsen ikke bidrager til at underminere de gældende vilkår.

A.3 Virksomhedsrettede tilbud er udgangspunktet for den aktive indsats

Statens refusion af kommunernes driftsudgifter målrettes uddannelses og virksomhedsrettede indsatser.

A.3.1 Kommunernes udgifter til øvrige vejlednings- og opkvalificeringsforløb samt følgeudgifter hertil refunderes som udgangspunkt ikke af staten (0 pct. refusion).

A.3.2 For alle målgrupper ekskl. dagpengemodtagere refunderes 50 pct. af kommunernes driftsudgifter til virksomhedsrettede indsatser og følgeudgifter i forbindelse hermed fx sundhedsudgifter, befordringsgodtgørelse. Udgifterne omfatter blandt andet uddannelsesforberedende forløb på ordinære uddannelsesinstitutioner (brobygning til uddannelse), udgifter til forberedende virksomhedsforløb jf. forslag A1 samt udgifter til mentorstøtte, som understøtter et job- og uddannelsesmål.

A.3.3 Refusionen på ordinære uddannelses tilbud fastholdes.

A.3 LO og FTF støtter ekspertgruppens overordnede principper om, at indsatsen bør målrettes de virksomhedsrettede og ordinære uddannelses tilbud. Der er imidlertid mange borgere, som hverken er i stand til at modtage et virksomhedsrettet tilbud eller et ordinært uddannelses tilbud. De må ikke kunne presses ud i disse tilbud ved målretningen af driftsrefusionen.

A.3.1 LO og FTF støtter anbefalingen. LO og FTF læser anbefalingen som, at læse-, skrive- og regnekurser samt ordblindkurser er undtaget og dermed uændret giver 50 pct. i driftsrefusion.

A.3.2 LO og FTF kan ikke støtte, at jobparate og uddannelsesparate kontanthjælpsmodtagere indgår i målgruppen. Vi kan imidlertid støtte anbefalingen i forhold til de ikke-arbejdsmarkedsparete borgere.

Ifølge A.1 foreslås det, at forberedende virksomhedsforløb først giver driftsrefusion efter et år. Vi er i tvivl om, hvorvidt mentorstøtte, som understøtter job- og uddannelsesmål, udelukkes for driftsrefusion det første år? Det vil være et problem for de udsatte borgere, hvis det er tilfældet.

A.3.3 LO og FTF støtter anbefalingen.

<p>A.4 Ekstra indsats til de mest udsatte borgere</p> <p>De mest udsatte borgere garanteres en målrettet indsats:</p> <p>A.4.1 Alle kontanthjælpsmodtagere, der har gået passiv det seneste år, får pligt til et virksomhedsrettet tilbud eller et forberedende virksomhedsforløb, jf. forslag A1</p> <p>A.4.2 Kontanthjælpsmodtagere med mindst 2 års offentlig forsørgelse, som ikke har kunnet deltage i en virksomhedsrettet indsats (herunder et forberedende virksomhedsforløb) eller uddannelse det seneste år, får ret og pligt til at få deres sag forelagt rehabiliteringsteamet. Her skal der lægges en plan for den videre tværfaglige indsats i retning af uddannelse eller job.</p> <p>A.4.3 Borgerens sag revurderes herefter årligt, hvis borgeren ikke har deltaget i en virksomhedsrettet indsats eller uddannelse indenfor det seneste år</p>	<p>A.4 LO og FTF er overordnet enige i, at der skal ydes en ekstra indsats til de mest udsatte borgere. Det er afgørende, at det forberedende virksomhedsforløb kommer til at indeholde alle de uddannelses-, beskæftigelses-, social- og sundhedsmæssige elementer, der skal til for at sikre, at også kontanthjælpsmodtagere, der er langt fra det ordinære arbejdsmarked, får mulighed for at påbegynde en proces hen imod ordinær beskæftigelse, en proces som ikke nødvendigvis begynder med beskæftigelse eller uddannelse.</p> <p>A.4.1 LO og FTF kan <u>ikke støtte</u> anbefalingen i sin nuværende form. Der er markant forskel på jobparate og aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere. Ligesom gruppen af aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere er meget heterogen. Der vil således være mange aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, der er så langt fra arbejdsmarkedet, at en pligt til en virksomhedsindsats ikke vil give mening i første omgang.</p> <p>A.4.2 LO og FTF støtter anbefalingen.</p> <p>A.4.3 LO og FTF støtter anbefalingen.</p>
<p>A.5 Motivation til virksomhedspraktik og nytteindsats</p> <p>A.5.1 Kontanthjælpsmodtagere (kontanthjælpsmodtagere over 30 år samt unge kontanthjælpsmodtagere) skal have et ugentligt tillæg på 250 kr., hvis de deltager i virksomhedspraktik eller nytteindsats.</p> <p>A.5.2 Tillægget finansieres ved en generel månedlig sænkelse af kontanthjælpen med 110 kr. for alle kontanthjælpsmodtagere over 30 år.</p>	<p>A.5.1 LO og FTF kan <u>ikke støtte</u> anbefalingen, jf. også bemærkningen til pkt. A.5.2. LO og FTF kan ikke se, hvorfor jobparate kontanthjælpsmodtagere skal have yderligere økonomiske incitamentter til at komme i virksomhedspraktik. Det kan dog i nogle tilfælde give mening for aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere.</p> <p>LO og FTF mener ikke, at det giver mening, at nytteindsats indgår i anbefalingen, da redskabet ikke har et beskæftigelsesmæssigt formål som virksomhedspraktik.</p> <p>A.5.2 LO og FTF kan <u>ikke støtte</u>, at kontanthjælpsmodtagere over 30 år skal finansiere andre kontanthjælpsmodtageres tilskud.</p>

<p>A.6 Et mere retvisende rimelighedskrav</p> <p>A.6.1 Rimelighedskravet skal fremover tage udgangspunkt i det antal timer, som borgeren arbejder i løntilskud, virksomhedspraktik eller nytteindsats og ikke antallet af ansatte.</p> <p>A.6.2 Rimelighedskravet skal yderligere lempes for registrerede social-økonomiske virksomheder.</p>	<p>A.6.1 LO og FTF kan <u>ikke støtte</u> denne anbefaling. Rimelighedskravet er lavet for at forhindre fortrængning af ordinært ansatte på arbejdspladser. Anbefalingen vil kunne føre til yderligere fortrængning især på de offentlige arbejdspladser og ufaglærte arbejdspladser. LO og FTF mener i stedet, at ekspertgruppen burde pege på anbefalinger til en målrettet indsats for at finde flere virksomhedspladser blandt de hypotetiske 300.000-400.000 virksomhedspladser, som rapporten selv peger på, eksisterer. Det er simpelthen ikke rimeligt, at det fremadrettet skal være de samme rummelige arbejdspladser og brancher, som i dag tager den største del af tilskudspersonerne i dag, som skal rumme flere personer.</p> <p>Dertil kommer, at arbejdsmiljøet for de ordinære ansatte kan blive belastet på de virksomheder, som har mange ansatte med andre problemer end arbejdsløshed.</p> <p>A.6.2 LO og FTF støtter anbefalingen under forudsætning af, at det præciseres, at det er socialøkonomiske virksomheder, der arbejder <i>med</i> målgruppen (jf. LO og FTF's konkrete anbefalinger om socialøkonomiske virksomheder).</p>
--	--

<p>A.7 En let og ubureaukratisk indgang for virksomheder For virksomheder, der ønsker at rekruttere medarbejdere, skal kontakten til jobcentret foregå så let og ubureaukratisk som muligt.</p> <p>A.7.1 Virksomhederne skal naturligt og ubesværet kunne henvende sig til jobcentret, når de ønsker hjælp til at ansætte eller opkvalificere borgere i udkanten af arbejdsmarkedet eller fastholde sygemeldte medarbejdere i virksomheden.</p> <p>A.7.2 Kommunen etablerer én indgang til beskæftigelsessystemet for den enkelte virksomhed (helst én og samme medarbejder).</p> <p>A.7.3 Der udarbejdes en let tilgængelig informationspakke om jobcentrenes tilbud til virksomhederne.</p>	<p>LO og FTF støtter anbefalingerne.</p>
<p>A.8 Kompetenceløft af den virksomhedsrettede indsats</p> <p>A.8.1 I den fremtidige rekruttering af medarbejdere til jobcentrene skal der lægges større vægt på kompetencer og erfaringer fra virksomheder.</p> <p>A.8.2 Den styrkede virksomhedskontakt understøttes af redskaber, der systematisk øger jobcentrenes viden om det lokale og regionale arbejdsmarked.</p> <p>A.8.3 Der etableres og afsættes midler til et nyt praksisnært efteruddannelsesprogram for de jobkonsulenter, som arbejder med borgere i udkanten af arbejdsmarkedet. Programmet skal sikre, at de opnår viden om og konkret kendskab til virksomhederne og det lokale arbejdsmarked.</p> <p>A.8.4 Uddannelsesprogrammet skal administreres af de nye Regionale Arbejdsmarkedsråd (RAR), som har til opgave at rådgive om og understøtte beskæftigelsesindsatsen i kommunerne og på tværs af kommunerne.</p>	<p>A.8.1-A.8.3 LO og FTF støtter anbefalingerne. LO og FTF mener dog, at der samtidigt skal stilles krav om, at de medarbejdergrupper, der bliver rekrutteret, har social- og beskæftigelsesfaglige kompetencer. De social- og beskæftigelsesfaglige kompetencer er afgørende bl.a. i forhold til at sikre det rigtige match mellem virksomhed og borger. Ekspertgruppen bør henvise til det igangsatte projekt fra KL, Dansk Socialrådgiverforening og HK Kommunal med finansiering af Fremfærd, der bl.a. har som formål at få analyseret og beskrevet faglighederne for fremtidens jobcenteropgaver.</p> <p>A.8.4 LO og FTF støtter overordnet forslaget. Det skal dog præciseres, hvad der præcist ligger i, at RAR skal ”administrere” ordningen.</p> <p>LO og FTF mener, at det er vigtigt, at uddannelsesprogrammet udvikles centralt med inddragelse af parterne, så det sikres, at jobkonsulenterne på landsplan får de samme virksomhedsrettede kvalifikationer.</p>

<p>A. 9 Øget information om forskelsbehandlingsloven</p> <p>Information om forskelsbehandlingsloven skal styrkes, så virksomhederne får større og løbende indblik i, hvilken retsstilling, de har efter loven, når de ansætter en medarbejder med handicap eller lign.</p> <p>Der afsættes ressourcer til at understøtte og fremme til det igangsatte arbejde med at udbrede information om arbejdsgivernes retsstilling i lys af forskelsbehandlingsloven.</p>	<p>LO og FTF mener generelt ikke, at der er problemer i forhold til forskelsbehandlingsloven. Vi ser ingen problemer i øget informationer om loven.</p>
--	---

En styrket tværfaglig indsats	
B. Kvalitet og fælles fokus på tværs af forvaltninger	
<p>B.1 Beslutningskompetence til rehabiliteringsteamet</p> <p>B.1.1 Kommunalbestyrelsen skal kunne – og bør - delegerede endelig beslutningskompetence til repræsentanterne fra de forskellige forvaltninger i rehabiliteringsteamet, så teamet kan træffe afgørelser om både ydelse og indsats til den enkelte borger, herunder beslutning om tilkendelse af førtidspension, fleksjob og ressourceforløb samt igangsættelse af indsatser, fx mentorstøtte, støttekontaktperson, sundhedstilbud i kommunen og virksomhedsrettede tilbud.</p>	<p>B.1 LO og FTF støtter anbefalingen. Ved at give større beslutningskompetence til rehabiliteringsteamet sikres i højere grad en sammenhængende, tværfaglig og helhedsorienteret vurdering og afgørelse om indsats.</p>

<p>B.2 Bedre og smidigere overgange fra ung til voksen i det offentlige system</p> <p>Der skal være særlig fokus på unge, som har været en del af børne- og ungdomssystemet på socialområdet, i overgangen til beskæftigelsessystemet, som de automatisk indgår i, når de fylder 18 år. Det indebærer:</p> <p>B.2.1 Inden den unge fylder 17 ½ år indkaldes den unge til møde i rehabiliteringsteamet for allerede på et tidligt tidspunkt at understøtte en målrettet indsats rettet mod uddannelse og job.</p> <p>B.2.2 På mødet deltager den unge, pårørende samt social-, sundheds- og beskæftigelsesforvaltningen. Den unges sagsbehandler i ungdomssystemet, som kender den unge, deltager ligeledes.</p> <p>B.2.3 På mødet aftales en videre plan for den unge, hvor der tages højde for overgang til beskæftigelsessystemet og den videre aktive indsats for den unge.</p> <p>B.2.4 Som led i mødet udpeges derudover en koordinerende sagsbehandler, som fortsætter, når den unge fylder 18 år og indgår i beskæftigelsessystemet.</p> <p>B.2.5 Socialforvaltningen har ansvaret for at igangsætte indsatsen for den unge, indtil den unge fylder 18 år og overgår til beskæftigelsessystemet.</p>	<p>B.2 LO og FTF støtter anbefalingen. Det er helt afgørende for de unges succes med uddannelse og arbejdslivet, at der bliver taget hånd om dem i overgangen fra ung til voksen, så der tabes færrest muligt i den periode. I forlængelse heraf skal LO og FTF gøre opmærksom på vigtigheden af, at de allerede eksisterende efterværn fortsætter i beskæftigelsessystemet.</p> <p>Anbefalingen sikrer en fastlagt, målrettet og koordineret plan tidligt i overgangen med deltagelse af bl.a. pårørende og den unges sagsbehandler fra ungdomssystemet. Anbefalingen bør dog suppleres, så det klart fremgår, at der i mødet også deltager en UU-vejleder, så det sikres, at den rigtige uddannelse prioriteres som den væsentligste indsats.</p> <p>LO og FTF har desuden anbefalet ekspertgruppen, at særskilte ungeenheder i kommunerne bliver udbredt til alle landets kommuner, hvor tværfaglige specialister med fokus på de unges særlige behov og vanskeligheder kan sammensætte en helhedsorienteret uddannelses- og socialfaglig indsats.</p>
--	---

<p>B.3 Effektiv mentorstøtte til flere borgere</p> <p>Kommunerne skal have styrkede muligheder for at give mentor til borgere i udkanten af arbejdsmarkedet. Det gælder særligt, når borgeren befinder sig i en overgangsperiode fra offentlig forsørgelse til fx job, uddannelse eller fleksjob og hvor en mentor kan understøtte, at borgeren fastholdes i sin nye tilværelse.</p> <p>Udgangspunktet er:</p> <p>B.3.1 Mentorstøtten skal kunne forlænges i op til 6 måneder ad gangen med refusion efter en overgang til fx uddannelse, hvis kommunen vurderer, at det vil gavne borgeren.</p> <p>B.3.2 Kommunernes brug af mentor for udsatte borgere skal ikke afhænge af borgerens målgruppe/match. Kommunen skal altid kunne hjemtage 50 pct. refusion ved mentorstøtte inden for driftsloftet, som understøtter job- og uddannelsesmålet, jf. forslag A3.</p> <p>B.3.3 Mentor skal være frivilligt for borgeren. Det vil sige, at borgeren skal have mulighed for at sige nej til mentorstøtte.</p>	<p>B.3 LO og FTF støtter anbefalingen. Særligt om supplerende mentorstøtte til flere af de udsatte borgere i overgangsperioder, og at støtten skal være frivillig.</p> <p>LO og FTF foreslår, at anbefalingerne suppleres med, at mentorer til de mest udsatte borgere, så vidt muligt og efter behov og efter ønske fra borgeren, kan deltage i jobcentrenes samtaler med borgerne, så der løbende sikres kontinuitet og koordinering i den enkeltes sagsbehandling.</p>
<p>B.4 Hver borger får kun én plan – der går på tværs af de offentlige systemer</p> <p>B.4.1 Der udvikles én digital plan med borgerens relevante oplysninger, mål samt igangsatte initiativer og indsatser på både social-, sundheds-, uddannelses- og beskæftigelsesområdet, som den koordinerende sagsbehandler vedligeholder og ajourfører.</p> <p>B.4.2 Både borger og relevante støttepersoner på tværs af forvaltninger og sektorer får adgang til at se relevante oplysninger.</p>	<p>B.4 LO og FTF støtter anbefalingen. Den ligger på linje med det forslag, vi har fremsendt til ekspertgruppen.</p> <p>Erfaringer fra praksis viser, at den enkelte borger i dag kan blive udsat for at skulle følge flere handlingsplaner på samme tid, og som kører i hvert sit parallelle spor. Det kan være en sundhedsplan, genoptræningsplan eller handlingsplan for løsning af sociale problemer. Det medfører, at den helhedsorienterede og tværfaglige indsats ikke altid er samordnet til stor forvirring og frustration for borgeren.</p>

B.5 Styrket kvalitet i indsatsen gennem metodeudvikling, forsøg og nye værktøjer

Der afsættes en fast årlig ramme til at udvikle redskaber og opsamle og udarbejde viden, der kan understøtte et fortsat fokus på en langsigtet, tværfaglig indsats, der virker for borgere i udkanten af arbejdsmarkedet. Der anbefales følgende konkrete projekter:

B.5.1 Metode til tidlig, tværfaglig afklaring af borgere

Der udvikles en metode til en tidlig, tværfaglig afklaring af borgeres situation, for at opnå et helhedsorienteret billede af borgeren. Det kan fx ske med udgangspunkt i ICF, der kan skabe et fælles sprog om udfordringerne på tværs af sektorer. Afklaringen skal blandt andet identificere den enkelte borgeres konkrete ressourcer og barrierer for deltagelse i enten job, aktive tilbud eller uddannelse.

B.5.2 Et borgerrettet progressionsværktøj

Arbejdet skal fortsættes med udvikling og udbredelse af et landsdækkende, borgerrettet progressionsværktøj, som borgere og kommuner/jobcentre bruger til at følge borgerens udvikling på en række progressionsfaktorer, så de efterfølgende i fællesskab kan justere indsatsen.

B.5.3 Digitalt budgetterings- og investeringsværktøj for en effektiv tværgående og helhedsorienteret indsats

Der udvikles et investerings- og budgetteringsværktøj til sociale investeringer, som inddrager både direkte og afledte udgifter og gevinster på tværs af beskæftigelsesområdet og for eksempel social- og sundhedsområdet. Der udarbejdes samtidig digitale og dynamiske business cases, der kan fungere som inspiration og skabelon for kommunernes arbejde med at tilrettelægge indsatser ud fra en investeringstankegang.

B.5.1 LO og FTF er enige i, at der mangler viden, metoder og værktøjer, der kan understøtte en tidlig tværfaglig afklaring af borgere, der også kan medvirke til at sikre udvikling og justering af den planlagte indsats. LO og FTF tilslutter sig anbefalingerne, der klart adresserer disse udfordringer i den tværfaglige og helhedsorienterede indsats.

B.5.2 LO og FTF kvitterer for, at ekspertgruppen peger på en bio-psyko-social referenceramme som tilgang til tværfaglighed, koordinering og helhedsorientering.

B.5.3 LO og FTF støtter anbefalingen til udvikling af digitalt budgetterings- og investeringsværktøj til sociale investeringer, der kan understøtte kommunernes arbejde med at tilrettelægge indsatser ud fra en økonomisk investeringstankegang.

<p>B.5.4 <i>Kortlægning af, hvem der er mentor og hvilke funktioner de varetager.</i> Kortlægningen skal øge indsigten i kommunernes brug af mentorer og skabe gennemsigtighed i forhold til mentorenes kvalifikationer. Samtidig skal mulighederne for en fælles landsdækkende certificering af mentorer undersøges.</p>	<p>B.5.4 Med den stigende udbredelse af mentorstøtte er LO og FTF enige i anbefalingen om at gennemføre en form for status over brugen af mentorer, herunder mentorers kvalifikationer samt at afsøge mulighederne for at etablere en fælles landsdækkende certificering af mentorer.</p>
<p>B.6 Kompetenceløft af den tværfaglige indsats B.6.1 Der etableres et uddannelsesprogram på tværs af forvaltninger for medarbejdere, der arbejder i rehabiliteringsteams, herunder den koordinerende sagsbehandler. Uddannelsesprogrammet skal have fokus på den tværfaglige indsats og være klart praksisorienteret.</p>	<p>B.6 LO og FTF støtter anbefalingen., men efter ”..forvaltninger” bør der indsættes ”og relevante sektorer”.</p>
<p>B.7 Harmonisering af mål og begreber på tværs af lovgivninger Fortolkning af målsætninger og begreber på tværs af fagområder skal harmoniseres, så de forskellige områder i langt højere grad understøtter hinanden i at give borgeren en sammenhængende indsats: B.7.1 Mål og begreber harmoniseres på tværs af lovgivninger og vejledninger. Det vil hovedsagligt dreje sig om mål og begreber på det sociale, beskæftigelses-, uddannelses-, og sundhedsmæssige område. Det gælder særligt i forhold til at etablere et fælles sprog om ”arbejdsrettet rehabilitering” på tværs af sektorer for at sikre, at de lovgivningsmæssige rammer for det rehabiliterende arbejde understøtter, at der dannes en fælles begrebsforståelse i sagsbehandlerens arbejde, som ofte går på tværs af sektorer.</p>	<p>B.7 LO og FTF støtter anbefalingen om at udvikle en fælles forståelsesramme af begrebet ” arbejdsrettet rehabilitering”.</p>

<p>B.8 Indsatspakker om tværfaglige indsatser målrettet kommunerne Kommunernes adgang til viden og inspiration om helhedsorienterede, tværfaglige indsatspakker, styrkes i de tilfælde, hvor der er evidens for, at de har en positiv effekt i forhold til at få borgeren i job eller uddannelse. Et eksempel herpå kunne være en indsatspakke, der omhandler Individuel Placering og Støtte -indsatsen (IPS).</p>	<p>B.8 LO og FTF støtter anbefalingen, men finder det for snævert kun at tage udgangspunkt i stærk evidens på området, da dette kan være svært at opnå med målgrippen (jf. rapportens egne konklusioner).</p>
<p>B. Større indflydelse til borgerne</p>	
<p>B. 9 Øget borgerindflydelse på mål og indsats B.9.1 Der afsættes midler til et forsøg med borgerindflydelse, hvor borgerne selv får mulighed for at fastsætte mål og vælge den indsats, de mener bedst kan bringe dem i arbejde eller tættere på arbejdsmarkedet. B.9.2 Den enkelte borger skal som led i forsøget have indflydelse på samarbejdet med sin mentor og skal blandt andet godkende den endelige aftale om formål og indhold i mentorstøtte. B.9.3 Forsøget kan også indeholde mulighed for mikrolån, som er et tilbud med erhvervsrådgivning og økonomisk støtte til borgere i udkanten af arbejdsmarkedet, der har et realistisk ønske om at etablere sig som selvstændige.</p>	<p>B.9 LO og FTF støtter anbefalingen.</p>
<p>B.10 Inddragelse af netværk og civilsamfund B.10.1 Der igangsættes et forsøg med inddragelse af netværk og civilsamfund på beskæftigelsesområdet. Målet er, at borgerne får mere støtte og opbakning til at holde fokus på indsatsen og nå deres mål.</p>	<p>B.10 LO og FTF støtter umiddelbart anbefalingen. Dog under forudsætning af at et godt samarbejde mellem de frivillige og ansatte i den offentlige sektor. En række faglige organisationer har sammen udarbejdet et sæt Spilleregler 2.0 om aftaler mellem frivillige og ansatte i den offentlige sektor. Disse Spilleregler forudsætter LO og FTF er grundlaget for samarbejdet⁶.</p>

⁶ Se http://www.fagligsenior.dk/Files/Filer/vores_publicationer/2014-Spilleregler-2-0-pjece.pdf

Mere målrettet uddannelse	
C. Mere uddannelse og opkvalificering	
<p>C. 1 En målrettet revalideringsordning Revalideringsordningen moderniseres og målrettes erhvervskompetencegivende uddannelse:</p> <p>C.1.1 Målgruppen for revalidering skal fremover være personer over 30 år med nedsat arbejdsevne, som ikke længere kan arbejde inden for deres hidtidige fagområde, og som via et sporskifte gennem uddannelse vurderes at kunne opnå selvforsørgelse i ustøttet beskæftigelse. Det vil sige, at det ikke længere er et krav, at kommunen skal have vurderet, at personen ikke via andre tilbud eller ordninger kan hjælpes til at få tilknytning til arbejdsmarkedet.</p> <p>C.1.2 Indholdet af revalideringsindsatsen skal fremover bestå af erhvervskompetencegivende uddannelse, som kan bringe personen tilbage på arbejdsmarkedet i ustøttet beskæftigelse.</p> <p>C.1.3 For at målrette ordningen til erhvervskompetencegivende uddannelse afskaffes forrevalidering samt virksomhedsrevalidering derfor (det vil sige revalidering i form oplærings- eller optræningsforløb på en virksomhed i virksomhedspraktik eller løntilskud).</p> <p>C.1.4 Varigheden af revalideringen afkortes fra de nuværende 5 år til 4 år.</p> <p>C.1.5 Ydelsen foreslås uændret at være revalideringsydelse som i dag.</p>	<p>C.1 LO og FTF <u>støtter delvist</u> anbefalingen, men har en række forbehold.</p> <p>C.1.1.a LO og FTF <u>støtter ikke</u> begrænsningen af målgruppen til personer over 30 år.</p> <p>LO og FTF støtter, at kommunerne ikke fremover skal vurdere personen via andre tilbud. Det er vores vurdering, at anbefalingen ændrer tilkendeskriterierne til revalidering - og forhåbentlig også de nævnte principafgørelser i rapportens indledende afsnit - så revalidering ikke er formuleret som en risidualordning til den ordinære indsats, der finder sted efter LAB og LAS lovgivningen.</p> <p>C.1.2 LO og FTF <u>støtter ikke</u> en indsnævring af ordningen. LO og FTF finder det for snævert, hvis revalideringsindsatsen fremover kun skal bestå af erhvervskompetencegivende uddannelser. Det vil udelukke den gruppe, der ikke er i stand til/”egner sig” til at deltage i erhvervskompetencegivende uddannelse. Der bør være mulighed for andre former for opkvalificering fx løntilskudsjob eller andre former for uddannelse, herunder AMU samt HF-fag, som er nødvendige for, at revaliderenden kan blive optaget på en erhvervskompetencegivende uddannelse.</p> <p>C.1.3 LO og FTF <u>støtter ikke</u> en afskaffelse af forrevalideringen. LO og FTF finder det problematisk, at anbefalingen kun bygger på en analyse af kontanthjælpsmodtagere. LO og FTF finder, at der fortsat kan være behov for et optræningsforløb/afklaringsforløb forud for et sporskifte.</p> <p>C 1.4 LO og FTF er ikke begejstret over en afkortning af varigheden. Og kan ikke i rapporten finde begrundelse for en afkortning af varigheden.</p> <p>C.1.5 LO og FTF støtter anbefalingen.</p>

<p>C.2. Voksenlærlingeordningen styrkes for langtidsledige Der indføres gunstigere regler for voksenlærlingeordningen for langtidsledige:</p> <p>C.2.1 Målgruppen er ledige over 25 år med mere end 2 års sammenhængende offentlig forsørgelse.</p> <p>C.2.2 Der gives et timetilskud på for eksempel 50 kr., hvis arbejdsgiveren ansætter en ledig fra målgruppen. Det er højere end tilskuddet efter den nuværende voksenlærlingeordning, som samtidig bevares.</p> <p>C.2.3 For personer i målgruppen gives der ret til mentorstøtte i en periode på 6 måneder med mulighed for forlængelse i 6 måneder af gangen. Støtte til en mentorfunktion bevilges til dækning af lønomkostninger ved frikøb af den medarbejder, der varetager mentorfunktionen.</p>	<p>C.2 LO og FTF støtter anbefalingen og lægger samtidig vægt på, at der er sat særlige midler af til en styrkelse af dette initiativ, og derfor ikke blot tale om en omfordeling inden for voksenlærlingeordningen generelt.</p> <p>LO og FTF ser tillige positivt på retten til mentorstøtte, som medfølger ved aftale om et voksenlærlingeforløb.</p>
<p>C.3 Realkompetenceafklaring til sygemeldte Ufaglærte ledige over 30 år på sygedagpenge skal have ret til at få foretaget en realkompetenceafklaring med henblik på uddannelse og job. Dermed ligestilles sygedagpengemodtagere med kontanthjælpsmodtagere, som allerede har den mulighed i dag.</p> <p>Realkompetenceafklaringen foretages af en uddannelsesinstitution og er en vurdering eller afprøvning af, om de kvalifikationer, kompetencer og viden, som en person har fået udenfor det etablerede uddannelsessystem, fx kan bruges i en specifik jobtype eller branche eller indgå som en del af en erhvervskompetencegivende uddannelse.</p>	<p>C.3 LO og FTF støtter overordnet anbefalingen om realkompetenceafklaring (IKV og RKV under ét) af ufaglærte arbejdsløse over 30 år på sygedagpenge. Vi mener dog, at realkompetenceafklaring bør være en ret for alle uddannelsesgrupper.</p> <p>LO ønsker samtidig at gøre opmærksom på et meget stort behov for at samle og sikre kvalificeret tilgang og anvendelse af realkompetencevurdering på uddannelsesinstitutionerne.</p> <p>Med såvel EUD-reformens EUV-spor (Erhvervsuddannelse for Voksne) samt beskæftigelsesreformens satsninger på realkompetencevurderinger som forudsætninger og indgang til kvalificeringsforløb, finder LO, det er meget nødvendigt at koncentrere RKV-afklaringerne, således at det fx er de i dag eksisterende 13 VEU-centre, som bliver ansvarlige for disse uanset målgruppe.</p>

D. Understøttende initiativer	
D.1 Smidigere afdrag på offentlig gæld For at styrke incitamenterne til at komme i job skal borgere, der modtager offentlig forsørgelse og har gæld til det offentlige, have en smidigere afdragsordning, så de ikke risikerer en nedgang i den disponible indkomst ved overgang til et ordinært job.	D.1 LO og FTF støtter anbefalingen, men vil generelt opfordre til lempeligere vilkår for offentligt forsørgede i de situationer, hvor gæld er en barriere for at komme tættere på arbejdsmarkedet.
D. 2 Bedre håndtering af transportudgifter Kommunerne skal have mulighed for at kompensere borgerne forlods for udgifter til transport, så borgerne ikke længere selv skal lægge ud for transportudgifter, når de skal deltage i et virksomhedsrettet tilbud.	D.2 LO og FTF støtter anbefalingen.
D. 3 Mulighed for aktive tilbud til indsatte i fængsel Borgere, der afsoner en dom, skal, hvis det er praktisk muligt, have adgang til at modtage aktive tilbud under beskæftigelseslovgivningen. Det indebærer, at: D.3.1 Jobcentret ikke må lukke en borgers sag, hvis vedkommende har fået en dom på/skal afsones under seks måneder. D.3.2 Borgeren skal inden afsoningen indkaldes til samtale, hvor det drøftes, hvordan indsatser med uddannelse og job kan tilpasses afsoningen. Senest en måned inden løsladelse skal den indsatte sagsbehandler i samarbejde med Kriminalforsorgen sikre at blandt andet ydelsesforhold og bolig er afklaret, så den indsatte kan komme godt fra start efter løsladelsen.	D.3 LO og FTF støtter anbefalingen og mener, at forslaget kan have en forbyggende effekt i forhold til tilbagefald til kriminalitet.

<p>D.4 Ny indsats for delvis raskmeldte sygemeldte</p> <p>Der iværksættes et forsøg i en række kommuner, hvor de kommunalt ansatte i forbindelse med en længerevarende sygemelding som udgangspunkt anses for delvis raskmeldte. Det vil sige, at den enkelte sygemeldte selv skal tage en aktiv beslutning om at være fuldtidssygemeldt.</p> <p>Efterfølgende indkaldes borgeren til en tidlig samtale jobcentret fx i tredje eller fjerde uge, hvor den kommunale arbejdsgiver og borgerens praktiserende læge eventuelt også deltager.</p>	<p>D.4 LO og FTF kan <u>ikke støtte</u> anbefalingen.</p> <p>Hovedreglen om, at man som udgangspunkt er fuldtidssygemeldt skal fastholdes. I de nuværende og nye regler pr. 1. januar 2015 er en række redskaber til, at sygemeldte kan komme delvist tilbage i arbejde. Der bør gives ro til, at reformen omsættes i praksis.</p> <p>LO og FTF finder det ligeledes mærkværdigt, at kommunalt ansatte skulle stilles anderledes end privat ansatte.</p>
<p>D.5 Serviceeftersyn af de handicapkompenserende ordninger</p> <p>Ekspertgruppens forslag er i høj grad relevante for gruppen af personer med forskellige handicap. Der igangsættes yderligere et serviceeftersyn af de forskellige handicapkompenserende ordninger på beskæftigelsesområdet. Virksomheder skal have overblik over de mange handicapkompenserende ordninger, der eksisterer i dag, og som kan afhjælpe de særlige problemstillinger personer med handicap kan have.</p> <p>Jobcentret kan fx yde personlig assistance, forskellige former for hjælpemidler og særlig løntilskud til nyuddannede med handicap.</p>	<p>D.5 LO og FTF støtter anbefalingen.</p>

Styrket overgang fra dagpenge til selvforsørgelse eller kontanthjælp	
<p>D. 6</p> <p>D.6.1 Alle selvforsørgede borgere får ret til samtaler i jobcentret indenfor de tre første måneders selvforsørgelse, hvis jobcenteret vurderer, at samtalerne kan anses for at forbedre personens muligheder for at komme i job.</p> <p>D.6.2 Dagpengemodtagere der opbruger retten til dagpenge og overgår til kontanthjælp, kan få tilbud om ansættelse med løntilskud i den virksomhed, hvor borgeren umiddelbart før dagpengeperiodens udløb har været ansat med løntilskud. Ansættelse med løntilskud hos samme arbejdsgiver kan fortsat højst vare i sammenlagt 6 måneder, dog højst i sammenlagt 4 måneder hos en offentlig arbejdsgiver.</p> <p>D.6.3 Kommunerne opfordres til aktivt at benytte jobloggen i overgangen fra dagpenge til kontanthjælp. Borgerens historik, kompetencer og fremtidsplaner skal fremgå af jobloggen for at sikre en smidig og effektiv overgang, hvor alle relevante informationer bringes med videre.</p>	<p>D.6 LO og FTF støtter anbefalingen med en række forbehold.</p> <p>D.6.1 LO og FTF støtter anbefalingen, men mener ikke, at det forudsætter, at jobcentret vurderer, at samtalen kan forbedre personens muligheder for at komme i job. Det kan af jobcentret bruges som en kattelem til ikke at tilbyde den arbejdsløse en samtale.</p> <p>D.6.1 LO og FTF støtter anbefalingen. Tilbuddet bør dog ligeledes gælde for dagpengemodtagere, der overgår til selvforsørgelse.</p> <p>D.6.3 LO og FTF støtter anbefalingen.</p>

Bilag 1 - Integrationsindsatsen for nyankomne flygtninge og familiesammenførte udlændinge

Ekspertgruppen hæfter sig ved, at flygtninge og familiesammenførte, der får opholdstilladelser, har forskellige baggrunde og dermed vidt forskellige forudsætninger for integration, som efterspørger et behov for mere fleksibilitet i integrationsprogrammet. Ekspertgruppen finder også, at det 3-årige integrationsprogram i nogle tilfælde anvendes på måder, der fastholder udlændingen i et forløb, der ikke er hensigtsmæssig i forhold til hurtig beskæftigelse eller selvforsørgelse. Ekspertgruppen har på den baggrund anbefalet, at integrationsperioden fremover er på 2 år.

Ekspertgruppen konstaterer desuden, at den virksomhedsrettede indsats er den mest effektfulde i forhold til at få ikke-vestlige indvandrere i beskæftigelse, men at denne indsats overfor flygtninge og familiesammenførte bliver anvendt i mindre omfang end vejledning og opkvalificering. Det foreslås, at alle deltagere i integrationsprogrammet skal have et virksomhedsrettet tilbud.

Ekspertgruppen peger på, at de reformer, der er sket på beskæftigelsesområdet, ikke har været en del af integrationsindsatsen over for flygtninge og familiesammenførte, og at integrationsprogrammet stort set har været uændret i de senere år. Hermed tilbydes redskaberne i reformerne som udgangspunkt ikke til flygtninge og familiesammenførte. Det anbefales derfor, at aktivitetsparate flygtninge og familiesammenførte får en koordinerende sagsbehandler.

LO og FTF er overordnet enige i de anbefalinger, som ekspertgruppen har fremlagt. LO og FTF finder det rigtigt, at der fremover er fokus på en målrettet indsats tidligt i integrationsforløbet, som tager udgangspunkt i de kompetencer og kvalifikationer, som den enkelte flygtning og familiesammenførte medbringer. Det er ligeledes vigtigt, at de eventuelt sociale og helbredsmæssige problemer, som nogle flygtninge er ramt af, afdækkes hurtigst muligt med henblik på en tidlig socialfaglig indsats.

LO finder samtidig, at de principper, der er gældende i dagpenge- og kontanthjælpssystemet om ret og pligt, også tydeligt gøres gældende over for kontanthjælpsmodtagerne under integrationsprogrammet. Dette kan ske i form af konkrete krav i integrationskontrakten mellem kommunen og denne enkelte flygtning/familiesammenført.

LO og FTF er enige i ekspertgruppens anbefaling om en mere virksomhedsrettet indsats, og at dette gøres til en obligatorisk indsats. I den sammenhæng finder LO og FTF det vigtigt at påpege at placere flygtninge og familiesammenførte i nyttejob, efter vores opfattelse ikke har nogen integrationsværdi. Ligeledes er det afgørende, at en virksomhedsrettet indsats ikke fører til fortrængning af ordinære ansatte, og det foregår på gældende vilkår.

LO og FTF finder desuden, at målrettet uddannelsesstilbud ligeledes kan føre til varig beskæftigelse. LO og FTF finder det derfor ikke hensigtsmæssigt, at flygtninge tvinges i virksomhedspraktik, hvis den åbenlyse vej til beskæftigelse og selvforsørgelse er et uddannelsesforløb.

LO og FTF støtter ligeledes anbefalingen om, at danskuddannelsen i højre grad skal integreres i den virksomhedsrettede indsats. Det er LO og FTF's opfattelse, at netop den sproglige barriere er en medvirkende årsag til, at flygtninge og indvandrere har svært ved at finde

fodfæste på arbejdsmarkedet. At træne sproget på arbejdspladsen vil modvirke denne barriere. LO og FTF finder det i den anledning relevant, at sprogmentorer eller en sprogmakker inddrages i arbejdet.

Alt for ofte bliver de kompetencer og kvalifikationer, som flygtninge og familiesammenførte har, ikke udnyttet i tilstrækkeligt grad. Det er jobcentrene, der har ansvaret for kompetenceafklaringen, hvilket i alt for høj grad ikke finder sted i dag. Vi ser det derfor som en klar styrkelse af integrationen, hvis den virksomhedsrettede indsats kobles sammen med en hurtigere kompetenceafklaring af flygtninge og familiesammenførte, som kommer til Danmark.

LO og FTF finder det uproblematisk, at integrationsperioden fremover bliver 2 år under forudsætning af, at overgangen fra integrationsprogrammet til det ordinære beskæftigelsessystem følges op af en koordinerende indsats overfor flygtninge og familiesammenførte. Det forudsætter selvfølgelig, at kommunernes rehabiliteringsteams, som skal varetage denne opgave, fungerer efter hensigten.

Ekspertgruppens anbefaling om, at de forskellige resultatstilskud skal harmoniseres med perioden for bestået danskuddannelse, som er 5 år, finder LO og FTF fornuftig. Det kan bidrage til, at der fortsat er fokus på integrationsindsatsen, når personen overgår til det ordinære beskæftigelsessystem.

Gennemgang af anbefalingerne enkeltvis

I Tabel 2 kommenteres anbefalingerne fra ekspertgruppen enkeltvis.

Tabel 2: Oversigt over konkrete anbefalinger fra ekspertgruppen, herunder LO og FTF's anbefalinger

Anbefalinger fra ekspertgruppen	LO og FTF's bemærkninger
<p>1. En mere virksomhedsrettet indsats</p> <p>- Deltagere i integrationsprogrammet skal have en virksomhedsrettet indsats som en obligatorisk del af integrationsprogrammet, og vejledning og opkvalificering skal omlægges, så både aktivitetsparate og jobparate, der deltager i integrationsprogrammet, kommer ud på virksomhederne.</p> <p>- Kravet om, at integrationsprogrammet i gennemsnit skal være 37 timer pr. uge ændres, så der i stedet kan gives en indsats med et omfang, der er meningsfuldt i forhold til borgerens individuelle situation. Kommunerne skal via de økonomiske styringsmekanismer yderligere tilskyndes til at opprioritere den virksomhedsrettede indsats.</p>	<p>LO og FTF finder det meget fornuftigt, at den virksomhedsrettede integration allerede i begyndelsen af integrationsprogrammet sættes i fokus. Der skal dog være mulighed for, at flygtninge, som har sociale eller helbredsmæssige problemer, kan undtages for en obligatorisk virksomhedsrettet indsats. Det er vigtigt, at den tidlige indsats kobles sammen med danskuddannelsen. Ændring af kravet om, at integrationsprogrammet skal være på 37 timer bør erstattes af nogle rammer for en meningsfuld indsats, som minimum skal opfyldes.</p> <p>Det er afgørende for LO og FTF, at den virksomhedsrettede indsats foregår på de gældende vilkår for støttet arbejde, og at der ikke finder en fortrængning af ordinære job sted.</p> <p>LO og FTF finder ligeledes, at nyttejob ikke har nogen integrationsværdi.</p>
<p>2. Et kortere og mere intensivt integrationsprogram</p> <p>- Varigheden af integrationsprogrammet ændres til højst to år, og samtidig skal der større og tidligere fokus på en indsats, der er individuelt tilpasset den enkelte nyttilkomnes udfordringer. For at sikre en tidlig indsats skal der højst gå to uger, fra borgeren ankommer til kommunen, til den første samtale med borgeren holdes.</p>	<p>LO og FTF er positive overfor en ændring i integrationsprogrammet til at være 2 år, når det sikres, at flygtninge, der har behov for en social og helbredsmæssig indsats, fortsat har mulighed for dette efter integrationsprogrammets udløb.</p> <p>Dette mener vi, der er taget højde for i anbefaling 3.</p>

<p>3. Rehabiliteringsteamet skal sikre en kontinuerlig indsats ved programmets afslutning</p> <p>- Umiddelbart forud for afslutningen af programmet efter 2 år skal aktivitetsparate deltagere i integrationsprogrammet have pligt til en tværfaglig afklaring af deres situation og videre forløb i rehabiliteringsteamet.</p> <p>Teamet skal i den forbindelse sikre, at indsatsen i integrationsprogrammet videreføres, så borgeren oplever kontinuitet.</p>	<p>LO og FTF finder det afgørende, at kommunerne forpligtes til at fortsætte en kontinuerlig indsats efter integrationsprogrammets udløb, således at flygtninge og familiesammenførte ikke blot overgår til kontanthjælpssystemet.</p> <p>LO og FTF mener, at rehabiliteringsteams også skal benyttes til at ressourceafklare flygtninge og familiesammenførte.</p>
<p>4. Resultattilskud for beskæftigelse og uddannelse skal udvides</p> <p>- Resultattilskudsperioden for ordinær uddannelse og beskæftigelse skal harmoniseres med perioden for bestået danskprøve, som er 5 år, så kommunerne også belønnes for gode beskæftigelsesresultater i en længere periode. I dag er resultattilskudsperioden for ordinær uddannelse og beskæftigelse 3-årig. Anbefalingen skal sikre, at kommunerne har fokus på at få flygtninge og familiesammenførte i beskæftigelse og uddannelse i den generelle indsats.</p>	<p>LO og FTF støtter, at resultatstilskuddet anvendes bredere end i dag, og dermed giver kommunerne incitament til at fastholde flygtninge i en beskæftigelses- eller uddannelsesindsats.</p>
<p>5. Tidlig og grundig kompetenceafklaring</p> <p>- Kompetenceafklaringen skal senest ske en måned efter, at kommunen har overtaget ansvaret for borgeren, og der skal systematisk ske realkompetencevurdering og/eller meritafklaring af borgerne i alle de tilfælde, hvor det er relevant. Der skal være mulighed for fast-track. Formålet er at sikre, at deltagerne bruger deres medbragte kompetencer på det danske arbejdsmarked.</p>	<p>LO og FTF er enige i anbefalingen. Det er vigtigt, at kommunerne forpligtes til at foretage en kompetenceafklaring, og ikke som det er tilfælde i dag, hvor næsten halvdelen ikke er blevet kompetenceafklaret under integrationsprogrammet.</p> <p>LO og FTF mener, at en tidlig afklaring kan medvirke til, at hele arbejdsmarkedet - og ikke kun de ufaglærte - kan bidrage til at løfte integrationsindsatsen.</p>

<p>6. Danskuddannelse skal ske på arbejdspladsen</p> <p>- Danskuddannelse skal i højere grad integreres i den virksomhedsrettede indsats - fx i form af en sprogmentor eller virksomhedsplaceret danskuddannelse. Dette kræver, at kommunerne samtidig sikrer, at der sker danskuddannelse i forbindelse med indsatsen, da nyankomne flygtninge og familiesammenførte har brug for at tilegne sig sprogkunderskaber for at kunne deltage i den virksomhedsrettede indsats.</p>	<p>LO og FTF støtter en tættere sammenhæng mellem danskuddannelsen og virksomhedspraktik, men det er vigtigt, at indsatsen understøttes af sprogmentorer og sprogkakkere på virksomheden. Anbefalingen ligger i forlængelse af integrationsprojektet Dansk+, som LO er en del af og har fokus på samspillet mellem danskuddannelse og virksomhedspraktik.</p>
<p>7. Mentorstøtte skal opprioriteres i programmet</p> <p>- Mentorstøtte skal opprioriteres i programmet. Mentoren kan spille en særlig vigtig rolle i modtagelsen af nyankomne flygtninge og familiesammenførte særligt i relation til at kunne støtte op om den virksomhedsrettede indsats og de kulturelle udfordringer, som der kan være i det første møde med en dansk arbejdsplads.</p>	<p>LO og FTF er enige i anbefalingen.</p>
<p>8. Aktivitetsparate skal have en koordinerende sagsbehandler</p> <p>Alle aktivitetsparate i integrationsprogrammet skal have ret til en koordinerende sagsbehandler, som skal understøtte en tværfaglig indsats for borgeren. Dermed får aktivitetsparate borgere i integrationsprogrammet samme ret som aktivitetsparate i den generelle indsats.</p>	<p>LO og FTF er enige i anbefalingen. Det er afgørende for integrationen, at der finder en helhedsorienteret indsats sted overfor flygtninge og familiesammenførte.</p>
<p>9. Opkvalificering af kommunale medarbejdere</p> <p>Der skal ske efteruddannelse af kommunale medarbejdere i forhold til håndtering og udvikling af arbejdsmarkedsindsatsen for gruppen af ikke-vestlige indvandrere.</p>	<p>LO og FTF er enige i anbefalingen. Der bør også indgå en vurdering af, om den organisatoriske indretning i jobcentrene kan have en forskelsbehandlende virkning.</p>

<p>10. Forsøg med kommunale partnerskaber</p> <p>- Der skal igangsættes et forsøg med kommunale partnerskaber på tværs af sektorer med henblik på at styrke integrationsindsatsen. Herunder skal virksomhederne - fx gennem lokale jobbørser -, det frivillige foreningsliv, civilsamfundet og arbejdsmarkedsorganisationerne være med til at tage et aktivt ansvar for en bedre integration.</p>	<p>LO og FTF finder forsøget interessant. LO indgår i dag i et udviklingsprojekt om en sammenkobling af danskuddannelse og virksomhedspraktik med deltagelse af 11 kommuner.</p>